

E területen 1930-ban összesen 10.315.683 lélek élt.
Népsűrűség tekintetében volt

a trianoni Magyarországon (1930-ban) 93.4 lélek 1 négyzetkilométeren,
a Felvidék magyarlakta területein 86.5,
Kárpátalján 48.8.

A községek és városok számát tekintve (1930)
a trianoni Magyarországon volt 3417,
a Felvidéken 877,
Kárpátalján 464.

Ez összesen 4758 község és város.

SZÜLŐI ÉRTEKEZLET

Szent István – a szülői hivatás példaképe

A múlt évben ünnepeltük első szent királyunk halálának 900 éves jubileumát. Az ő nagy szellemének hódolt az egész ország. Őt ünnepelték mindenütt e hazában. Erdemeit törvénybe iktattuk. Szent Jobbját körülhordoztuk az országban. Emlékezetünkbe idéztük nagy alakját s méltattuk benne az apostolt, az egyházszervezőt, az államalapítót, a nemzetnevelőt, a törvényszerzőt, vármegyék és városok alapítóját, az új magyar életformák meghonosítóját, a magyar gondolat és haladás megtestesítőjét.

E szülői értekezleten miről beszélhetnénk másról, mint Szent Istvánról, a szülői hivatás példaképéről.

Mert mint szülő, gyermekét féltő, nevelő, oktató, gyámoltó is példaképe lehet minden magyar szülőnek kilencszáz esztendő távlatából is.

Jól tudjuk mindnyájan, hogy a szülői nevelésnek két eszköze van: a saját példaadás és a szoktatás, nevelés. E kettő közül mindenesetre a példaadás, a saját példánkkal való nevelés a hatékonyabb, bár olykor-olykor a nevelésre is szükség van.

Nézzük már most első szent királyunk életét, hogyan töltötte be ő szülői hivatását gyermekével, Szent Imrével szemben?

A történelem azt tanítja, hogy a honfoglalás után hét évtizeden át kalandozó és már-már széthulló magyar-

ság csak úgy tarthatta meg továbbra is az Árpád által elfoglalt Kárpát-medencét, ha beilleszkedik az európai népek közösségébe, vagyis felveszi a békés munkát a saját határai között s pogány hitéről áttér a kereszténységre, mivel azidőben Európa népei már mind azok voltak (s s nem tűrték volna meg itt, a Duna mentén a pogány magyarságot sem).

Istvánnak jutott e két hatalmas feladat végrehajtása. Mindkettő egymagában is hatalmas munkát igényelt, mert nem kis dolog egy vándorlásra, kalandozásra, könnyű zsákmányolásra szokott népet megtelepíteni egy helyen; de talán még nehezebb feladat volt arra rábírni, hogy hagyja el ősei hitét, s vegye fel a kereszténységet.

Ez utóbbi munkát csak olyan férfi vállalhatta s vihette keresztül eredményesen, aki maga is lelke mélyéig át volt már hatva a kereszténység eszméitől. Tudjuk, hogy István atyja, Géza fejedelem felvette ugyan a keresztséget, de nála ez csak külső máz maradt, hiszen amikor udvari papja figyelmeztette, hogy ha felvette a keresztséget, akkor minek tartja magánál pogány táltosát is, a fejedelem azt felelte: Elég gazdag vagyok ahhoz, hogy két Istennek áldozzak!

Szent István nemcsak nemzetét nevelte, hanem gyermekét is.

Mindenki azonban csak olyanná nevelhet másokat, amilyen ő maga. Ezenkívül azonban még más is szükséges a neveléshez. Mint mindent a világon tanulni kell, hogy azt jól végezzük, így természetesen tanulni kell a nevelést is, amely lélekformáló, sőt, mivel a lélek, amelyet nevelni, formálni akarunk, a világon a legnemesebb valami, ezt a mesterséget, ami már inkább művészetnek számít, kell csak igazán jól megtanulni.

Az a kérdés már most, honnan, kitől tanulja ezt a mesterséget a gyermek első és talán legjobb nevelője: az édesanya? Hiszen a legtöbbje még iskolákat sem végzett, ahol ezt megtanulhatta volna. Mégis az édesanya a gyermek legjobb, legeredményesebb nevelője. Kitől tanulta hát ezt a tudományt? A jó Isten oltotta bele, akinek teremtményeként munkájában részt vett, amint szíve alá fogadta s vérével táplálta gyermekét. Ez a magyarázata annak, miért az édesanya a legjobb nevelő a világon.

Az édesapa már, — bármennyire szereti is gyermekét, — mégis bizonyos mértékben távolabb áll attól, mint az anya. Neki nem adatott meg az az isteni kegyelem, hogy veleszületik a nevelés nagy tudománya. Pedig ő a gyermek másik, természetes nevelője. Ő sem mindig könyvből tanulja a nevelést, iskolákban, mégis hány édesapát látunk, aki jól neveli gyermekeit. Mi segítette ebben? Két

dolog: a szeretet, amely gyermekével szemben eltölti és a — mély vallásosság. Igen, a szeretet, amely nélkül nincs nevelés, és a mély vallásosság, amely nélkül nincs lélekformálás, mert éppen a vallás az, amely átformálja előbb a nevelő lelkét, hogy azután így, az önnevelés után formálhassa mások, a saját gyermekei lelkét.

A vallásban, a keresztény vallásban megtaláljuk a legfőbb és legfontosabb nevelői elveket, úgy a saját, mint mások nevelésére vonatkozólag. De eligazít az élet minden lélekre vonatkozó ügyében is.

Azt is mondtuk, hogy csak az tud igazán nevelni, aki önmagát is nevelni tudja, tehát az, aki mindazt, amit gyermekénél nevelni akar, azt maga is nemcsak hogy ismeri, jónak tudja, hanem maga is azt éli, aszerint él mindenkor és minden cselekedetében. A saját életünk példája a legjobb nevelési eszköz.

Szent István már kora gyermekségétől keresztény nevelésben részesült s egész életét az evangélium tanításai szerint élte végig. Ez hatotta át minden gondolatát, cselekedetét úgy családi, mint államalkotó tevékenységében.

Harcai előtt hosszan fohászkodott az Istenhez, tőle kért segítséget gyöngye emberi erejéhez, — s ha győzelmet aratott ellenségein, nem feledkezett meg a háláról sem, amit bizonyít az ellene lázadó pogány rokonának, Kop-pánynak legyőzését követő egyházalapítás is, amikor annak elkobzott birtokai egy részéből a pannonhalmi bencés apátságot alapította, amely máig hirdeti a nagy király kegyességét.

Az ilyen lelke mélyéig vallásos apától nem nehéz vallásosságot tanulni a gyermeknek sem. Bár Imre herceget kiváló papok tanították, mégis bizonyára atyja nagy vallásossága volt reá a legnagyobb hatással, amit élete s szentté avatása is bizonyít.

De amennyire vallásos volt István király, éppen annyira *magyar is* tudott lenni, aki évezredekre biztosítani akarta népe jövőjét ezen a földön. Gyermekeit maga vezette be az országkormányzás nehéz és terhes munkájába. Magával vitte nagy utjain, hogy lássa, miként kell az igazságot kiosztani az emberek között, hogyan kell kegyesnek lenni, irgalmasnak a bűnösökkel szemben, mint kell segítségére lenni a szegényeknek és árváknak. Ezt látta, ezt tanulta tőle fia, Imre herceg is, csoda-e hát, ha maga is szent lett.

De ugyanígy maga mutatott fiának példát a harcban való hősiesség viselkedésre, a folytonos tanulásra, embertársainak megbecsülésére, az Isten parancsainak való feltétlen engedelmségre nézve is. Egyszerűen István király egész életével nevelte gyermekét.

De nemcsak életével, annak példájával igyekezett forrón szeretett gyermekében magához hasonló bölcs és kegyes utódot nevelni. Fent maradtak reánk fiának irt vagy sugalmazott tanításai és intelmei, amelyek a magyar törvénykönyv első oldalain nyertek helyet.

Ez intelmekben arról ír fiának, hogy mivel a földön mindenki utasításokat ad hiveinek, szolgálinak, akként ő is tanácsokat ad fiának, hogy azok szerint éljen, ha meg akarja nyerni a jó Isten tetszését, a maga és embertársai becsülését és tiszteletét.

Tanácsait azzal kezdi, hogy legyen mindig hű vallásához s tartsa be pontosan annak parancsait, mert csak így nyújthat példát alattvalóinak, akik így tisztelni és szeretni fogják. Majd arra tanítja gyermekét, hogy becsülje meg az országnagyokat és katonákat, mert ők a királyság védelmezői, a gyöngék oltalmazói, az ellenség elűzői. Ha békeszerző király leszel — mondja fiának — fiamnak mondanak és szeretni fognak, míg ha haragos, kevély, gyűlölködő, békétlen leszel másokkal szemben, meggyűlölnek s idegennek adják át a te királyságod. Ezért élj erényes életet, hogy azzal irányítsd az országnagyok életét is, így lesz királyságod mindig békességes. Azután türelmre s a keresztény erények gyakorlására inti gyermekét. A türelmes királyok uralkodnak, a türelmetlenek zsarnokoskodnak. Ezért valahányszor mások felett ítéletet mondsz, légy türelmes, járj előbb a végére a dolognak s csak azután mondj ítéletet. De abban is légy irgalmas és kegyes, mert tudd meg, ez az irgalmasság fog megkülönböztetni téged, a keresztényt a pogányoktól.

Inti gyermekét, hogy hallgassa meg az idősebbek, tapasztaltabbak tanácsait minden cselekedete előtt, hogy minden tettét a bölcsesség szabályozza. Majd inti az ősök tiszteletére, a fiui engedelmisségre figyelmezteti. A legnagyobb királyi ékesség: követni és utánozni a tiszta szülöket — írja fiának. Mert aki megveti atyái végzését és az isteni törvényeket nem tiszteli, azt megvetik embertársai is s megkapja méltó büntetését a másvilágon is. Aki elene szegül atyjának, az Isten ellensége. Az engedetlenek Istennek szegülnek ellen.

Majd felhívja fia figyelmét az imádkozás fontosságára. Imádkozz sűrűn és teljes lelkedből, hogy a henyeséget és restséget távoztassa tőled az Ur és adjon neked minden erényben támogatást, hogy békességben fejezzed be életed minden alattvalóddal szemben.

Végül az erényekre, azok gyakorlására inti gyermekét, amikor így szól: Egész életed alapítsd a tiz parancsolat szerint. Légy kegyes, irgalmas nemcsak szüleid és rokonaid, hanem a gazdagok és szegények iránt is, egyszó-

val mindenkihez, aki hozzád fordul. Mert a kegyesség vezet a legfőbb boldogságra. Légy irgalmas az erőszakot szenvedőkhöz. Légy türelmes mindenkihez. Légy erős, hogy a jószerencse el ne kápráztasson, de a balszerencse se tiporjon el. Légy alázatos is, hogy mások felmagasztaljanak, légy mértékletes és módfelett senkit se büntess. Légy szelid, légy tisztességes, hogy soha senkit meg ne alázz, légy szemérmes, hogy a bujaság minden mocskát, mint a halál gyötrelmét, elkerüld.

Adhat-e szülő okosabb, bölcsőbb tanácsokat gyermekének, legféltettebb kincsének? De különösen akkor lesznek e bölcs és okos tanácsok igazán hatásosak, ha azokat a tanácsadó, a szülő nemcsak tanácsolja, de maga is a saját életével példázza is az gyermekének, mint tette azt első királyunk.

Elmondhatjuk, az ő élete maga is tanítás volt, a jó példa ígéhirdetése és apostolkodása.

A Magyarok Tündöklő Csillagának emlékét idézve közénk, kövessük őt a szülői szeretet és nevelés terén, kövessük nagy hitét a jó Istenben és édes hazánk boldogulásában, kövessük megalkuvást nem tűrő erkölcsi felfogását, nagy szociális szeretetét, igazságosságát, kegyességét és irgalmasságát mások iránt s ezeket az erényeket igyekezzünk átadni gyermekeink, életünk folytatónak lelkébe. Nagyobb, értékesebb utravalót, örökséget senki sem adhat ennél gyermekének.

Szent István király ma is tanít. Megtanít bennünket arra, hogyan kell a krisztusi életelveket megvalósítani a családban, a gondjainkra bizottak életében. Erkölcsi felfogása, családi életének szentsége és tisztasága, minden bajban kész felebaráti szeretete azok a drága értékek, amelyek a mi tőle reánk maradt legdrágább örökségünk, s amelyeket megőrizni minden magyar szülőnek és nevelőnek mindig a legnagyobb és legszebb kötelessége lesz.

(v.)

*Vissza, megálljatok! Van-e istenetek,
Hogy a honszerelmet nem is ismeritek?!
Hogy lábbal rugjátok az Édesanyátok,
Mikor a legnagyobb szüksége van rátok!
Mikor annyi kinnal patazkik a vére...
Balzsam helyett mérget öntötök sebére;
Megveri az Isten, verellen ne hagyja...
Aki a hazáját hűllen megtagadja.*

Pósa Lajos.

